گذر

آغاز ثبت الکترونیکی دادخواست کارگران از هفته آینده

• درحالی‌که نبود امنیت شغلی و گسترش قراردادهای موقت یکی از چالش‌ها و دغدغه‌های جامعه کارگری به شمار می‌رود، فعالان کارگری امیدوارند راه‌اندازی سامانه جامع روابط کار ضمن صیانت و حفظ حقوق کارگران، به شناسایی و شفافیت وضعیت قراردادهای نیروهای کار و جلوگیری از بستن هرگونه قرارداد سفیدامضا منجر شود.

به گزارش ایسنا، ثبت‌نام کارگران و کارفرمایان در سامانه جامع روابط کار برای دریافت خدمات غیرحضوری در دفاتر پیشخوان دولت مدتی است آغاز شده. با راه‌اندازی این سامانه، تمام امور مربوط به جامعه کارگری و کارفرمایی، به صورت کاملا شفاف و بدون مراجعه حضوری آنها انجام می‌شود و کارگران و کارفرمایان با صرف هزینه به‌مراتب کمتری، از یک نظام رسیدگی الکترونیکی سالم و عادلانه روابط کار در هر شرایط و هر مکانی بدون مراجعه حضوری برخوردار می‌شوند.

سامانه جامع روابط کار یک طرح ملی است و بیش از ۴۸ زیرسامانه در آن پیش‌بینی شده که در حوزه‌های روابط کار و جبران خدمت، بازرسی کار، بیمه بی‌کاری، کارگران ساختمانی، ثبت و پیگیری قراردادهای کار، سازمان‌های کارگری و کارفرمایی و طبقه‌بندی مشاغل به جامعه کارگری و کارفرمایی خدمات ارائه می‌دهد.

پیش از این، دو زیرسامانه «ثبت دادخواست مرحله بدوی» و «مرحله بدوی دادرسی کار» در چهار استان تهران، اردبیل، اصفهان و یزد راه‌اندازی شده که کارگران و کارفرمایان در این استان‌ها می‌توانند پس از تشکیل پرونده الکترونیکی، دادخواست و شکایات خود را به صورت الکترونیکی از طریق سامانه ثبت و ارسال کنند.

به‌تازگی معاون روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از آغاز ثبت الکترونیکی دادخواست‌ها در حوزه روابط کار خبر داده و گفته است سامانه روابط کار علاوه بر ایجاد شفافیت در اطلاعات کارگران و کارفرمایان، امکان نظارت و پایش وضع حاکم بر روابط کار را نیز فراهم می‌کند.

آن‌طور که شاکرمی گفته است، از هفته آینده تمام حوزه‌های معاونت روابط کار به‌ویژه بخش بیمه بی‌کاری، در ۲۳ استان کشور از طریق سامانه جامع روابط کار ثبت و پذیرش دادخواست‌ها به صورت الکترونیکی انجام خواهد شد.

بازپرداخت‌های ۳۳۵ و ۵۷۵ میلیون تومانی برای متقاضیان

مبلغ اقساط وام ۲۴۰ میلیون تومانی خرید مسکن

• سقف وام خرید مسکن که به‌تازگی افزایش یافته، برای افراد ۱۴۰ میلیون و برای زوجین ۲۴۰ میلیون تومان است و با توجه به سود ۱۷.۵درصدی و بازپرداخت ۱۲ساله این وام، حداکثر اقساط برای هر فرد حدود دومیلیون‌و ۳۳۱ هزار تومان و برای زوجین حدود سه‌میلیون‌و ۹۹۷ هزار تومان خواهد بود؛ بنابراین افراد باید ۳۳۵ میلیون تومان و زوجین باید ۵۷۵ میلیون تومان بازپرداخت داشته باشند.

به گزارش ایسنا، با افزایش درخور توجه قیمت مسکن از سال گذشته، تقاضای بسیاری برای افزایش سقف تسهیلات خرید مسکن وجود داشت؛ چراکه این تسهیلات عملا سهم کوچکی از قیمت منازل مسکونی را پوشش می‌داد.

با وجود این، مسئولان تصمیم‌گیر معتقد بودند افزایش سقف تسهیلات خرید مسکن، سبب ایجاد تورم و افزایش دوباره قیمت مسکن می‌شود و بارها تأکید کردند برنامه‌ای برای افزایش سقف تسهیلات مسکن وجود ندارد. از سوی دیگر، طرح‌هایی برای کاهش هزینه تمام‌شده ساخت مسکن و به تبع آن کاهش قیمت مسکن اعلام شد که تاکنون هیچ‌کدام از آنها به مرحله اجرا نرسیده است.

ابوالقاسم رحیمی‌انارکی، مدیرعامل بانک مسکن، دراین‌باره به ایسنا گفته بود: طرح ایجاد زنجیره تأمین اعتبار ساخت مسکن از سوی این بانک در حال طراحی است که اجرای آن سبب کاهش ۳۰درصدی هزینه ساخت مسکن می‌شود و می‌تواند این کاهش هزینه را به قیمت مسکن نیز انتقال دهد.

بااین‌حال، در شرایطی که هنوز خبری از این طرح نیست، شورای پول و اعتبار در هفته گذشته تصویب کرد سقف تسهیلات خرید و جعاله مسکن افزایش یابد.

بر اساس آنچه شورای پول و اعتبار تصویب کرده، سقف تسهیلات مسکن از ۶۰ میلیون تومان برای تهرانی‌ها به صد میلیون تومان افزایش یافته و سقف این تسهیلات برای مراکز استان و شهرهای با جمعیت بیش از ۲۰۰ هزار نفر به ۸۰ میلیون تومان و برای سایر مناطق شهری به ۶۰ میلیون تومان رسیده است.

ارزیابی عملکرد نهادهای حاکمیتی در مبارزه با فساد در گزارش کارشناسی مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

مقابله ناتمام نهادهای حاکمیتی با فساد

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه در گزارشی به بررسی عملکرد نهادهای حاکمیتی مقابله با فساد پرداخته است. در این گزارش، ۱۳ نهاد و مجموعه حاکمیتی فعال در حوزه شفافیت و مقابله با فساد بررسی شده‌اند: هیئت‌های عالی نظارت، ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی و مالی، مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد قوه قضائیه، شورای‌عالی مقابله و پیشگیری از جرائم پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، مرجع ملی کنوانسیون مبارزه با فساد، کمیته مبارزه با فساد تقلب و پول‌شویی دیوان محاسبات کل کشور، اداره مبارزه با پول‌شویی در بانک‌ها، شورای دستگاه‌های نظارتی کشور، کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم، کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، فراکسیون‌های مرتبط با مبارزه با فساد در مجلس شورای اسلامی، کمیته شفافیت و شهر هوشمند شورای شهر تهران و ستاد شفاف‌سازی سازمان بهزیستی.

هرچند نهادهای مردم‌نهاد نیز به‌تازگی به این جرگه پیوسته‌اند، اما همکاری متقابلی میان نهادهای مذکور و دستگاه‌های اصلی مبارزه با فساد در دولت وجود ندارد. همچنین براساس این گزارش کارشناسی، از میان حوزه‌های مبارزه با فساد، تمرکز نهادهای فعال در ایران بر کنترل فساد مالی و اقتصادی است. این امر نگاه همه‌جانبه‌گرا به مسئله فساد را دچار خدشه کرده است و عملا کنترل بحران چندوجهی را با مشکل روبه‌رو کرده است. در این گزارش تأکید شده که نهادهای مبارزه با فساد در ایران عموما در مرحله پیشگیرانه و سیاست‌گذارانه باقی مانده‌اند و ورود به مراحل عمده مبارزه با فساد کمتر مورد توجه قرار گرفته است. متن کامل گزارش کارشناسی در هفته جاری در سایت مرکز توانمندسازی (www.iran bssc.ir) منتشر خواهد شد.

فساد در ساحت فردی و اجتماعی زندگی بشر، در کنار سایر وجوه زندگانی آن اغلب وجود داشته است. شاید کمترین سطح معنایی که فساد را در ذهن ما به‌عنوان دال مشترک با وجود تمام تغییرات ثابت نگاه می‌دارد، تلقی از فساد به‌عنوان نوعی از کنش باشد که خیانت به تابوها، قوانین، آداب و رسوم و ارزش‌های جمعی از انسان‌ها به نفع منافع شخص یا گروه خاصی است که خارج از عرف معمول به آن دست می‌یابند، اما با تحولات پی‌درپی تاریخ و پیچیده‌ترشدن جوامع انسانی، صورت‌های فساد در قالب نهادهای هر دوره نیز متفاوت شد. در طرف مقابل، مکانیسم‌های مقابله با این فساد نیز براساس ظرفیت‌های نهادهای متصدی بخش‌های نرم و سخت اجتماعات انسانی کارآمدتر شد. طیف راهکارهای چاره‌جویانه در برابر فساد از سطح اخلاقی در زندگی فردی آغاز می‌شود و تا قوانین سخت قضائی ادامه می‌یابد. موارد متعددی تعیین‌کننده کیفیت سطح مقابله با فساد است که مهم‌ترین آنها زمینه اجتماعی، نهادی و سازمانی آن دوره خاص از تاریخ است. پس لاجرم باید به وضعیت تاریخی، اجتماعی معاصر نگاهی گذرا داشت و راهکار نهادی مبارزه با فساد را که موضوع اصلی این گزارش است، در این زمینه برای مخاطب قدری بیشتر باورپذیر کرد.

نهادهای مبارزه با فساد در جهان

فساد در جهان معاصر در قالب سازمان بوروکراتیک مدرن وجه خاص‌بودگی خود را یافته است. امکان وقوع این نوع از فساد در دوره‌های پیشامدرن با تردید جدی روبه‌رو است. تجربه اولیه مدرنیته در غرب و شکل‌گیری نوعی از سازمان‌دهی اداری در قالب سازمان بوروکراتیک، به دستگاه‌های تمشیت امور عمومی پیچیدگی نظام‌مندی داد و بهره‌مندی از نوع خاصی از تعاریف از قانون و غلبه کنش‌های عقلانی در سازمان و سنت مکتوب‌سازی اسناد به‌همراه نوعی از مدیریت نیروی انسانی مبتنی‌بر الگوهای بهره‌وری آن وجه جدید سازمان جدید است که پیش از این، نشانه‌ای از آن در جوامع دیده نمی‌شد. همچنین تجربه ثانوی مدرنیته با الگوهای توسعه‌ای از قرن ۲۰ به بعد جای پای این مفاهیم را در کشورهای غیرغربی نیز گشود. کژکارکردهای این نهادها در جوامعی که درحال‌توسعه نام گرفتند، علاوه بر بحران سازمان‌های مدرن با معضلات بومی آنها نیز گره خورده بود و عدم تقارب با بافت تاریخی و اجتماعی این جوامع سبب شد سازمان‌های غیربومی با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو شوند. از مهم‌ترین این کژکارکردها فساد سازمانی است.

کشور سنگاپور که فرایند توسعه را در نیمه دوم قرن ۲۰ آغاز کرده، اولین کشوری است که از نهادهای مبارزه با فساد در سال ۱۹۵۲ بهره‌مند شده است. تجربه موفق این نهاد که تحت عنوان «اداره تحقیقات- اقدامات فساد» مشغول به فعالیت بود به دلیل موفقیت در زمینه کنترل فساد در این کشور سبب گسترش نهادیِ مبارزه با فساد در کشورهای درحال‌توسعه دیگر شد. هنگ‌کنگ نیز در سال ۱۹۷۴ در اوج مسیر توسعه تجربه موفقی را در مبارزه سازمانی با فساد در «کمیسیون مستقل مبارزه با فساد» داشت، اما عمده فرایند مبارزه با فساد در قالب فعالیت‌های نهادی را در کشورهای مختلف باید در دهه ۹۰ میلادی و اوایل قرن ۲۱ جست‌وجو کرد. پیگیری‌های مجمع عمومی سازمان ملل از ابتدای دهه مذکور از کمیسیون پیشگیری از جرائم و غرامت کیفری سبب شد که این کمیسیون در مسیر مبارزه با فساد به‌شکل مستقل پیشنهاد تصویب کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد را کلید بزد. این موضوع پس از کش‌وقوس‌های فراوان، نهایتا در سال ۲۰۰۳، به تصویب مجمع عمومی رسید و کشورهای بسیاری به آن پیوسته‌اند. ایران نیز دو سال پس از تصویب این کنوانسیون از سال ۱۳۸۴، فرایند پیوستن به آن را آغاز کرد و نهایتا با تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام در سال ۱۳۸۷ آن را به پایان بردند. (دایره‌المعارف مبارزه با فساد، ۱۳۹۷: ۱۶-۱۸)

انواع نهادهای مبارزه با فساد

متخصصان حوزه نهادهای مبارزه با فساد که در این کنوانسیون به منظور کنترل فساد بر ضرورت تشکیل آنها تأکید شده است، فساد را به انواع مختلفی تقسیم کرده‌اند. در کتاب دایره‌المعارف مبارزه با فساد، نهادها به اعتبار مراحل ورود به مقابله با فساد و همچنین نوع اقدام به پنج دسته تقسیم شده‌اند:

۱. نهادهای تخصصی پیشگیری از فساد: این نهادها تنها وظیفه پیشگیری دارند و هیچ وظیفه‌ای درباره محاکمه و اجرا برعهده ندارند. مهم‌ترین نمونه این نهادها را کمیسیون‌های مقامات عالی‌رتبه تشکیل می‌دهند که به تعریف اهداف و اولویت‌های راهبردی و هماهنگی بخش‌های مختلف دولت مشغول می‌شوند. همچنین در تجارب برخی از کشورها به‌دوش‌کشیدن وظیفه آموزش نیز در حوزه تخصصی مبارزه با فساد با حضور آکادمی‌ها و مراکز آموزشی به این بخش از نهادها سپرده می‌شود.

۲. نهادهای تخصصی اجرا: این نهادها عموما دارای اختیارات دادستانی و وظایف حقوقی هستند و در اجرای قوانین مقابله با فساد فعالیت می‌کنند.

۳. نهادهای پیشگیری و اجرا: در برخی از نمونه‌های نهادهای مبارزه با فساد، به دلیل پیوستگی وظایف دو نهاد مذکور و پیوستگی اقدامات و اطلاعات مورد نیاز برای هر یک از این اقدامات، نیاز به دستگاهی است که به صورت جامع توان تجمیع این دو وظیفه را با هم داشته باشد. به همین منظور نهادهای پیشگیری و اجرا در بسیاری از کشورها ذیل یک سازمان مشغول به فعالیت‌هستند.

۴. کمیسیون‌های اجرا: این نهادها عموما در برهه‌های گذار سیاسی و دوران انقلاب‌ها تشکیل می‌شوند و مسئولیت حفاظت از اموال و جلوگیری از فساد را برعهده دارند. این نهادها به دلیل فقدان قانون مجبور به ارجاع به قوانین گذشته هستند تا شرایط به حالت معمول تغییر کند.

۵. نهادهای چندمنظوره: برخی از نهادها وظیفه اصلی مبارزه با فساد را برعهده ندارند، بلکه از خلال وظایف دیگر که اولویت نیز با این اقدامات است، به حوزه مبارزه با فساد نیز ورود کرده‌اند. عموما نهادهای حسابرسی، حقوق‌بشری و نهادهای مربوط به شفافیت در این حوزه نیز فعالیت دارند. (همان: ۱۵ -۲۰)

برخی دیگر به اعتبار حیطه فعالیت این نهادها و وابستگی‌شان، آنها را به سه دسته دولتی، مردم‌نهاد و بین‌المللی تقسیم کرده‌اند، البته بر این نکته بسیار تأکید شده است که این تقسیم‌بندی به‌منزله رجحان هیچ‌یک از این نهادها بر دیگری محسوب نمی‌شود، بلکه به ضرورت مسئله هرکدام از آنها در کنترل فساد مفید خواهد بود. (آکادمی‌ها و نهادهای مبارزه با فساد، ۱۳۹۵: ۳۰-۳۵)

درباره ویژگی‌ها و خصوصیات این نهادها دیدگاه‌های متعددی وجود دارد. سعی داریم در این گزارش بر اساس سند کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل، برخی از ویژگی‌های این نهادها را برشماریم. در این سند، در ماده پنجم تا هفتم درباره نهادهای مقابله با فساد بحث شده است. مهم‌ترین نکته‌ای که طبیعتا این سند درباره آن اظهارنظر کرده است، ابعاد جهانی مسئله فساد و راهکارهای فراملی برای مبارزه با آن است. درواقع نهادهای مبارزه با فساد به دلیل گستردگی دامنه این مسئله و همچنین برای استفاده از تجارب سایر نهادهای بین‌المللی موظف‌اند با سازمان‌های بین‌المللی و نهادهای مشابه در کشورهای دیگر همکاری داشته باشند. پیوند با آموزش در راستای تخصصی‌شدن فزاینده حوزه مبارزه با فساد در حین پیچیده‌شدن مسئله و نیاز به میان‌رشته‌ای‌شدن این حوزه برای نهادهای مبارزه با فساد ضروری است. حفظ استقلال این نهادها نیز از نکات دیگری است که در این سند سخت بر آن پافشاری شده. این استقلال برای حفظ موقعیت نهادهای نظارتی شاید از اصول اساسی است که بدون رعایت آن پروژه مبارزه با فساد چنان‌که باید پیش نخواهد رفت. پرهیز از جهان‌شمولی و بهره‌مندی از رویکردهای مسئله‌محور غیرتعمیمی، تمرکز بر استفاده از ظرفیت‌های نهادهایی که در جامعه مدنی فعال هستند و توان‌افزایی به منظور گسترش مشارکت آنها و افزایش فعالیت‌ها در زمینه فرهنگ‌سازی با رویکردهای مردم‌محور در زمینه پیشگیری و مبارزه با فساد از اهم خصیصه‌هایی بود که این کنوانسیون بر رعایت آن توسط نهادهای مربوطه تأکید ویژه داشته است.

سیر تأسیس نهادهای حاکمیتی مبارزه با فساد در ایران

نهادهای مبارزه با فساد در ایران، از سال ۱۳۸۰ در پی فرمان هشت‌ماده‌ای مقام معظم رهبری تشکیل شدند. اولین نهادی که تحت این عنوان تأسیس شده است، «ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی و مالی» است. اعضای این ستاد از قوای سه‌گانه هستند و سابقه فعالیت آنان امروزه بالغ بر ۱۸ سال است. اهم اقدامات این ستاد، تدوین قانون «ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد»، «آیین‌نامه ۱۶ اولویت مبارزه با فساد» و «قانون پنجره واحد مدیریت زمین» است.

به‌جز ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد در نیمه دوم دهه ۸۰ شمسی، چهار نهاد دیگر تأسیس شدند که به تفصیل در متن گزارش به آنها اشاره خواهد شد. «شورای‌عالی مقابله و پیشگیری از جرائم پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم» و «مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد قوه قضائیه» در سال ۱۳۸۷ تأسیس شدند. یادآوری می‌شود در همین سال قانون سازمان بازرسی کل کشور اصلاح شده است. همچنین «مرجع ملی مبارزه با فساد» در سال ۱۳۸۹ پس از پیوستن ایران به کنوانسیون زیر نظر وزارت دادگستری تأسیس شد. در حوزه مبارزه با پول‌شویی نیز پس از تصویب قانون مبارزه با پول‌شویی در سال ۱۳۸۶ و ابلاغ آیین‌نامه اجرائی آن در سال ۱۳۸۸، در همین سال «اداره مبارزه با پول‌شویی در بانک‌ها» نیز تأسیس شد. در مجموع، دهه ۸۰ شمسی را می‌توان آغازی برای مبارزه نهادی در مقابل فساد نام نهاد. این موضوع حکایت از وضعیت وخیم فساد در این دهه در ایران دارد. اگر به وضعیت شاخص ادراک فساد نیز توجه شود، این وضعیت را تأیید می‌کند. در اوایل دهه ۸۰، رتبه ایران از میان ۱۳۳ کشور در جهان در حوزه فساد ۷۸ بود. این آمار در میانه این دهه از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۸ به ترتیب ۱۳۱، ۱۴۱ و ۱۶۸ شده است. این وضعیت در نیمه اول دهه ۹۰، وضعیت فساد در ایران را به میزان نسبتا یکسانی با میانگین رتبه ۱۳۰- ۱۴۴ از بین ۱۸۰ کشور تا حدی بهبود بخشیده است، ولی همچنان در وضعیت نامطلوبی قرار داده است.

رتبه ایران در شاخص ادراک فساد در دهه ۹۰ در حالی میزان نامطلوبی نشان می‌دهد که در این دهه علاوه بر پنج نهاد مقابله با فساد که در دهه ۸۰ مشغول به کار شده‌اند، شش نهاد دیگر نیز به فعالیت در این حوزه می‌پیوندند. این نهادها به ترتیب تاریخ تأسیس عبارت‌اند از: ۱- «کمیته مبارزه با فساد و تقلب و پول‌شویی دیوان محاسبات کشور» در سال ۱۳۹۰، ۲- «شورای دستگاهی نظارتی کشور» در سال ۱۳۹۱، ۳- «کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم» در سال ۱۳۹۲، ۴- «کمیسیون دسترسی آزاد به اطلاعات» در سال ۱۳۹۳، ۵- «کمیته شفافیت و شهر هوشمند شورای شهر تهران» در سال ۱۳۹۶ و ۶- «ستاد شفاف‌سازی سازمان بهزیستی» در سال ۱۳۹۷.

وابستگی دستگاهی نهادهای مبارزه با فساد در ایران

از میان این نهادها، سه مورد در سطوح عالی در همکاری سه قوه تعریف شده‌اند. در این نهادها، جایگاه‌های حقوقی از دستگاه‌های مربوطه در هریک از قوا مشخص شده است که در بالاترین سطح اداری به تصمیم‌گیری می‌پردازند. علاوه بر این موارد، قوه مجریه خود نیز پنج نهاد مستقل در حوزه مبارزه با فساد دارد. این نهادها عموما با ساختاری میان‌وزارتخانه‌ای در همکاری بخش‌های مختلف دولت مشغول به فعالیت‌اند. قوه مجریه بیشترین تعداد نهادهای مبارزه با فساد را در میان قوای سه‌گانه دارد. مجلس شورای اسلامی نیز با توجه به ماهیت فعالیت دیوان محاسبات، دو نهاد مستقل دارد. همچنین قوه قضائیه در یکی از دستگاه‌های زیرمجموعه خود، یعنی سازمان بازرسی کل کشور، از یک نهاد مطالعاتی در حوزه مبارزه با فساد بهره می‌برد. شورای شهر تهران نیز در سال ۱۳۹۶ دست به تشکیل کمیته‌ای در زمینه شفافیت زد که به تبع آن به مباحث مبارزه با فساد نیز ورود کرده است.

مبارزه با فساد و حکمرانی خوب

ضرورت نهادسازی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین راه‌های مبارزه با فساد در الگوهای توسعه و نظریات حکمرانی خوب جایگاه ویژه‌ای دارد. اگر به‌دقت به ویژگی‌هایی که کمیته اقتصادی اجتماعی سازمان ملل متحد برای «حکمرانی خوب» برشمرده است توجه کنیم، بخش عمده‌ای از این خصوصیت‌ها به شکل مستقیم و غیرمستقیم به حوزه مبارزه با فساد مربوط می‌شود. سازمان ملل برای حکمرانی خوب حداقل هشت ویژگی برشمرده است. این خصیصه‌ها عبارت‌اند از: «مشارکت، حاکمیت قانون، شفافیت، پاسخ‌گویی، شکل‌گیری وفاق عمومی، حقوق برابر (عدالت)، اثربخشی و کارایی و مسئولیت‌پذیری». این ویژگی‌ها همچنین با تغییرات ماهیت مدل حکمرانی که در آن تمام وظایف بر عهده دولت است، برای مدل حکمرانی با بازیگران متعدد در بحث مبارزه با فساد نیز ظرفیت‌های جدیدی را گشوده است. «درحال‌حاضر ده‌ها نهاد ملی و بین‌المللی تخصصی با کنشگری موجودیت‌های دولتی و غیردولتی تشکیل شده‌اند که به صورت ویژه بر شیوه‌ها و راهکارهای مقابله با فساد تمرکز یافته‌اند و با انجام اقدامات مختلف، به دولت در راستای تحقق این امر خطیر یاری می‌رسانند. بنابراین استفاده از این نهادها بدون شک می‌تواند ضریب موفقیت برنامه‌های مقابله را به نحو چشمگیری ارتقا بخشد» (آکادمی‌ها و نهادهای مبارزه با فساد، ۱۳۹۵: ۱۳-۱۴).

نهادسازی به‌عنوان راهکاری برای مبارزه با فساد

متن کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل متحد مصوب سال ۲۰۰۳ نیز در بندهای مختلف، نهادسازی را به‌عنوان راهکار پیش‌روی کشورها مطرح کرده است. ماده ۵ و ۱۳ از فصل دوم که مربوط به نهادهای پیشگیری از فساد است، به نهادسازی در بخش دولتی و خصوصی اشاره می‌کند. ماده ۶۰ بند یک از اعضا می‌خواهد در ارزیابی و تقویت نهادها به یکدیگر کمک فنی ارائه دهند. مواد ۶ و ۳۶ به تأسیس بخش‌های خاص ضد فساد در مراجع پیشگیری و مجریان قانون اختصاص دارند. ماده ۶۲ نیز همچنان دغدغه نهادسازی را دارد؛ اما آن را به حوزه بین‌الملل انتقال داده است. در مجموع می‌توان از این سند به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اسناد حامی نهادسازی در مبارزه با فساد نام برد (برنامه‌های جهانی مبارزه با فساد، ۱۳۸۷: ۱۲۱-۱۲۳).

با وجود این همه تأکید بر نهادسازی برای مقابله با فساد، در بررسی وضعیت عملی این نهادها و بررسی کارنامه آنها باید دقت بیشتری را مبذول داشت. در منابع این حوزه، مزایا و معایب متعددی برای نهادی‌سازی برشمرده شده است. توجه به این منابع سبب می‌شود نهادسازی را به‌عنوان ابزار با نگاه واقع‌گرایانه‌تر بررسی کنیم. برخی از پژوهشگران در مزایای نهادسازی موارد زیر را نام برده‌اند:

۱- درجه بالایی از تخصص‌گرایی و مهارت؛

۲- استقلال نسبی از ارگان‌های درگیر فساد و بسطید برای مقابله با آنها؛

۳- منفک‌بودن از مشکلات فسادخیزی که در سازمان‌های دیگر رسوخ کرده است؛ به دلیل حضور در مراحل آغازین؛

۴- اعتبار و مشروعیت بیشتر نزد مردم؛

۵- میزان پاسخ‌گویی سیاسی، قانونی و مردمی بیشتر نسبت به دیگر دستگاه‌ها؛

۶- شفافیت.

انتقادها به تأسیس نهادی برای مبارزه با فساد

اما هم‌زمان در معایب این ابزار مقابله با فساد نیز مطالب متعددی وجود دارد. به‌طورخلاصه این انتقادها در سه حوزه دسته‌بندی می‌شود. اولین نقد مربوط به بحث کارآمدی و میزان هزینه‌هاست؛ منتقدان معتقدند تأسیس نهادهای تخصصی مقابله با فساد خود مستلزم هزینه‌های بسیار زیادی است و تعدد این نهادها نیز در بخش‌های مختلف، این هزینه‌ها را افزایش می‌دهد. نقد دوم به بروز انزوا، موانع و رقابت منفی میان این نهادها و نهادهایی مربوط است که مجبور به همکاری با آنها هستند. درواقع به‌طورجدی به‌نظر می‌رسد این نهادها به‌مرور زمان به دیگر نهادهای مورد بررسی می‌پیوندند و موانع متعددی پیش‌روی آنها ایجاد خواهد شد. این موانع موجب رقابت منفی می‌شود که به‌سادگی روند فعالیت‌ها را با مشکلات جدی روبه‌رو خواهد کرد، اما نقد سوم نیز ناظر به ماهیت سازمان است. منتقدان معتقدند که نهادهای مقابله با فساد نیز دقیقا دیر یا زود به همان بلایی که سایر نهادها در موضوع فساد دچار آنها شده‌اند، مبتلا خواهند شد. درواقع پیش‌فرض این افراد این است که بخشی از مشکل فساد مربوط به ماهیت ساختار سازمان است (همان: ۱۳۳-۱۳۴).

نویسندگان دایره‌المعارف مبارزه با فساد به‌طور جد معتقدند «باوجود رواج فزاینده نهادهای مبارزه با فساد، این نهادها به دلیل تحقق‌نیافتن وعده‌های مقابله با فساد با انتقادهایی روبه‌رو بودند. شواهد تجربی حاکی از آن است که اکثر این نهادها تأثیر اندکی دارند. ناامیدی در تحقق اهداف مربوط به کاهش فساد باعث شده است که بسیاری به‌دنبال روش‌های اثربخش‌کردن فعالیت‌های این نهادها باشند. ازمنظر داخلی، تأسیس نهادهای مبارزه با فساد به‌عنوان عنصر اصلی اصلاحات نهادی مطرح‌شده است.

ادامه در صفحه ۷

توانمندسازی حاکمیت و جامعه

ضرورت نهادسازی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین راه‌های مبارزه با فساد در الگوهای توسعه و نظریات حکمرانی خوب جایگاه ویژه‌ای دارد. اگر به‌دقت به ویژگی‌هایی که کمیته اقتصادی اجتماعی سازمان ملل متحد برای «حکمرانی خوب» برشمرده است توجه کنیم، بخش عمده‌ای از این خصوصیت‌ها به شکل مستقیم و غیرمستقیم به حوزه مبارزه با فساد مربوط می‌شود

خبر

۴ دسته کالا به درج شناسه کالا ملزم شدند

• مدیر پدافند غیرعامل مرکز توسعه تجارت الکترونیکی گفت: صاحبان چهار دسته کالا شامل لوازم خانگی، پوشاک و منسوجات، تلفن همراه و دخانیات در فضای مجازی به درج شناسه کالا روی کالاهایشان ملزم شدند. به گزارش تسنیم، سارا جامی افزود: در سال ۹۵، براساس آیین‌نامه اجرائی ماده ۱۳ قانون مبارزه با قاچاق کالا که مصوبه هیئت وزیران است مقرر شد درج شناسه کالا برای تمام کالاهای موجود در بازارها و انبارهای کشور الزامی شود. وی اظهار کرد: در راستای اجرای آیین‌نامه هیئت وزیران، دستورالعمل‌های اجرائی مصوب وزارت صمت به ترتیب دستورالعمل برای گروه لوازم خانگی در تاریخ اردیبهشت ۹۸، کالاهای پوشاک و منسوجات در تیرماه ۹۷ و دستورالعمل گوشی همراه در تاریخ اردیبهشت سال ۹۸ به تصویب رسید. وی اضافه کرد: دستورالعمل گروه کالایی دخانیات نیز در سال ۹۷ تصویب و ابلاغ شد. این مقام مسئول خاطرنشان کرد: طبق سلسله مراتب اجرائی، وزارت صنعت، معدن و تجارت پس از تصویب دستورالعمل‌ها، صاحبان این چهار دسته کالا را نیز ملزم به درج شناسه کالا روی کالا کرده است. مدیر پدافند غیرعامل مرکز توسعه تجارت الکترونیکی بیان کرد: صاحبان کسب‌وکارهای مجازی برای عرضه کالاهای خود در فضای مجازی مانند وب‌سایت‌های فروش، شبکه‌های اجتماعی، اپلیکیشن‌های موبایلی و... ملزم به درج شناسه در کنار سایر مشخصات کالا هستند و ضروری است ضوابط و دستورالعمل‌های موجود در این خصوص را اجرا کنند. وی با اشاره به مهم‌ترین هدف درج شناسه کالا روی کالاهای ذکرشده یادآور شد: هدف از درج شناسه کالا، مبارز با فروش کالاهای قاچاق در سطح کشور است.

قدرت خرید کارگران با گرانی بنزین ۸ درصد کاهش یافت

• به اعتقاد کارشناسان اقتصادی افزایش قیمت بنزین، قدرت خرید مردم را هشت درصد کاهش داد. نمایندگان کارگری معتقدند شرایط اقتصادی آن‌قدر بغرنج است که همه آمارها حق را به طبقه کارگر می‌دهد. به گزارش تسنیم، همواره سه ماه پایانی سال برای جامعه کارگری با هزینه‌های بیشتری نسبت به سایر ماه‌های سال همراه است، چراکه تورم نزدیک‌شدن به ایام عید از دو تا سه ماه پایانی هر سال آغاز می‌شود و همین موضوع باعث کاهش قدرت خرید کارگران می‌شود. حالا اگر این روند طبیعی با شوکی از یک اتفاق همراه باشد، عقب‌ماندگی دستمزد از هزینه‌ها افزایش می‌یابد. افزایش قیمت بنزین در یک ماه گذشته باعث افزایش قیمت بسیاری از اقلام سبد غذایی شد، چراکه افزایش ۴۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومانی هزینه‌های مصرفی را برای خانوار کارگری اضافه کرد و این مبلغ به اعتقاد وحید شقاقی‌شهری، استاد اقتصاد دانشگاه خوارزمی تقریبا حدود هشت درصد از قدرت خرید مردم را کاهش می‌دهد. وی با بیان اینکه دولت با سیاست‌های حمایتی تلاش کرد بخشی از این میزان کاهش را جبران کند، اظهار کرد: سیاست‌های حمایتی دولت شاید تا حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد این کاهش را پوشش داده باشد، اما واقعیت این است که کاهش قدرت خرید مردم در یکی، دو ماه گذشته مربوط به افزایش قیمت بنزین است.

دریافت رمز پویای برخی بانک‌ها پولی شد

• اگرچه بانک مرکزی اعلام کرده دریافت رمز دوم پویا از طریق پیامک، هزینه‌ای بر دوش مشتریان نمی‌گذارد اما اپراتورها هزینه پیامک را از حساب مشتری کم می‌کنند. به گزارش مهر، فرایند عملیاتی‌شدن رمزهای دوم پویا قرار بود از اول دی‌ماه سال جاری، از سوی تمامی بانک‌های دولتی و خصوصی کشور عملیاتی شود. در این فرایند، بانک مرکزی دو راهکار را برای دریافت رمز دوم پویا از سوی مشتریان نظام بانکی اعلام کرده بود که یکی از آنها دریافت رمز یک‌بارمصرف از طریق پیامک و دیگری نصب اپلیکیشن از سوی مشتریان نظام بانکی است. در این میان، البته با توجه به اینکه بسیاری از افرادی که مشتریان نظام بانکی بوده و البته آشنایی یا تمایل بالایی به استفاده از اپلیکیشن‌ها برای دریافت رمز پویا نداشته یا راهکارهای مؤثر استفاده از آن را نمی‌دانند، به سمت استفاده از روش اول یعنی همان پیامک پیش رفته‌اند. بانک‌ها البته تمایل دارند مشتریان از اپلیکیشن استفاده کنند و تمام تلاش خود را به کار بسته‌اند تا بتوانند با معرفی نرم‌افزارهای خود، مردم را به دریافت رمزهای پویا از طریق اپلیکیشن ترغیب کنند اما بررسی میدانی خبرنگار مهر نشان می‌دهد مردم برخلاف علاقه بانک‌ها، بیشتر راغب به استفاده از رمزهای پویای یک‌بارمصرف از طریق پیامک هستند.

یکی از نگرانی‌ها در استفاده از پیامک، هزینه‌ای بود که مشتریان نظام بانکی باید برای دریافت رمزهای پویا می‌پرداختند؛ چراکه به هر حال، هر بار تراکنش بانکی بدون کارت، نیاز به دریافت رمز یک‌بارمصرف دارد و اگر مشتری بخواهد رمز خود را از طریق پیامک دریافت کند، ملزم به پرداخت هزینه است؛ تا جایی که این نگرانی حتی ممکن بود روند اجرای کار را کند کند؛ به همین دلیل بانک مرکزی اعلام کرد ارسال و دریافت پیامک برای رمزهای پویا، هیچ هزینه‌ای برای مشتریان نخواهد داشت.